

Bendradarbiavimo pasiūlymo ruošimas ir tarpsektorinio bendradarbiavimo aspektai įmonėse, savivaldybėse ir mokslinių tyrimų įstaigose

Dėstytoja: Lolita Ozoliņa

Duobelės Suaugusiųjų švietimo ir verslo paramos centras

Projektas “Užimtumas ir verslumas ”be sienų”” / BEE, Nr.LLI-138 /

Šiandien įsisavinsime

- Inovacija ir verslas
- Nuo idėjos iki rinkos – produkto kūrimo procesas
- Bendradarbiavimas su tyrimo įstaigomis
- Prekių ženklai, patentai ir dizaino pavyzdys
- Verslo strateginės nuostatos

XXI amžius – kūrybos triumfo laikas

- Parama tvariai plėtrai;
- Kūrybingumas ir inovacija turi lemiamą reikšmę sprendžiant problemas ir konkurencijos sąlygomis;
- Finansinių permainų sukelta ekonominė krizė, taip pat aplinkos problemos verčia keisti mąstymą ir būti kūrybingiems sprendžiant su ekonomika ir žmonijos raida susijusius klausimus;
- Be to, veikiant globalizacijai, Europa dabar konkuruoja su jaunomis ekonomikomis Brazilijoje, Kinijoje, Indijoje ir Rusijoje.

Amatininkystė – kūrybinės industrijos sudedamoji dalis

- Reikšminga investicija į platesnę ekonomiką, kuri siejasi su turizmu, maistu, dizainu ir praturtina mūsų kultūrinę patirtį;
- Amatininkystė suprantama, kaip „atskira žinių, įgūdžių ir gebėjimų visuma, kuri telkiasi aplink materialaus ir skaitmeninio pasaulio susijungimo atspindėjimo procesą“. Jos vertė: amatininkystės ir rodiklių ūkinė ir socialinė investicija.

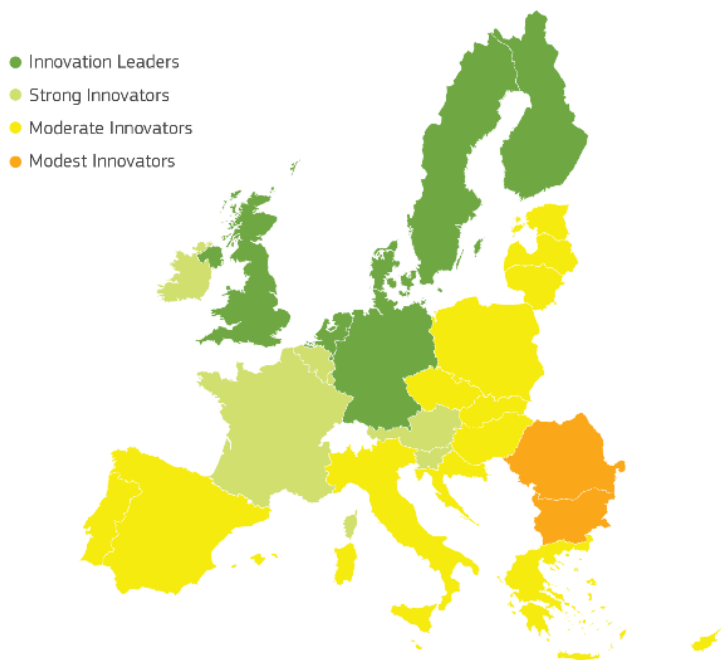
*Amatininkystės Tarybė Jungtinė Karalystė, 2010 metai

„Jei mokslas yra procesas, kurio metu pinigai paverčiami žiniomis, tai inovacija yra procesas, kurio metu žinios paverčiamos pinigais“

2017 EUROPEAN INNOVATION SCOREBOARD

EU MEMBER STATES' INNOVATION PERFORMANCE

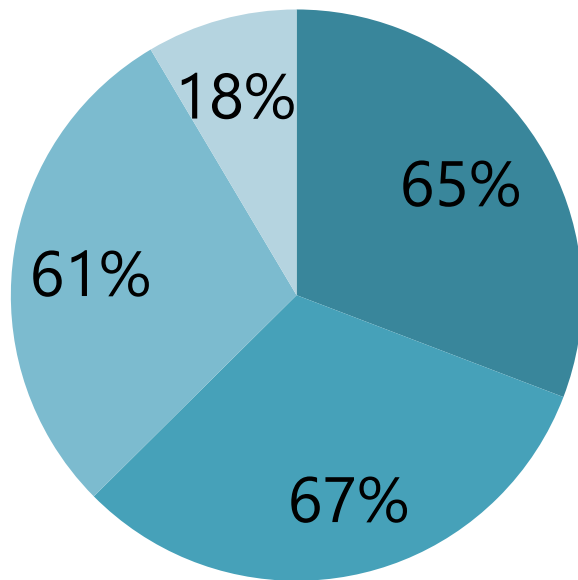

Latvijas ir Lietuvos pasiekimai tvarkant verslo aplinką, tobulinant švietimo sistemą, eksportuojant kūrybinius produktus ir paslaugas iš 127 ištirtų valstybių įvertinti:

- Latvija – 33 vieta
- Lietuva – 40 vieta

*19.07.2017 [Globālajā Inovācijas indeksā](#) (Global Innovation Index 2017: Innovation Feeding the World)

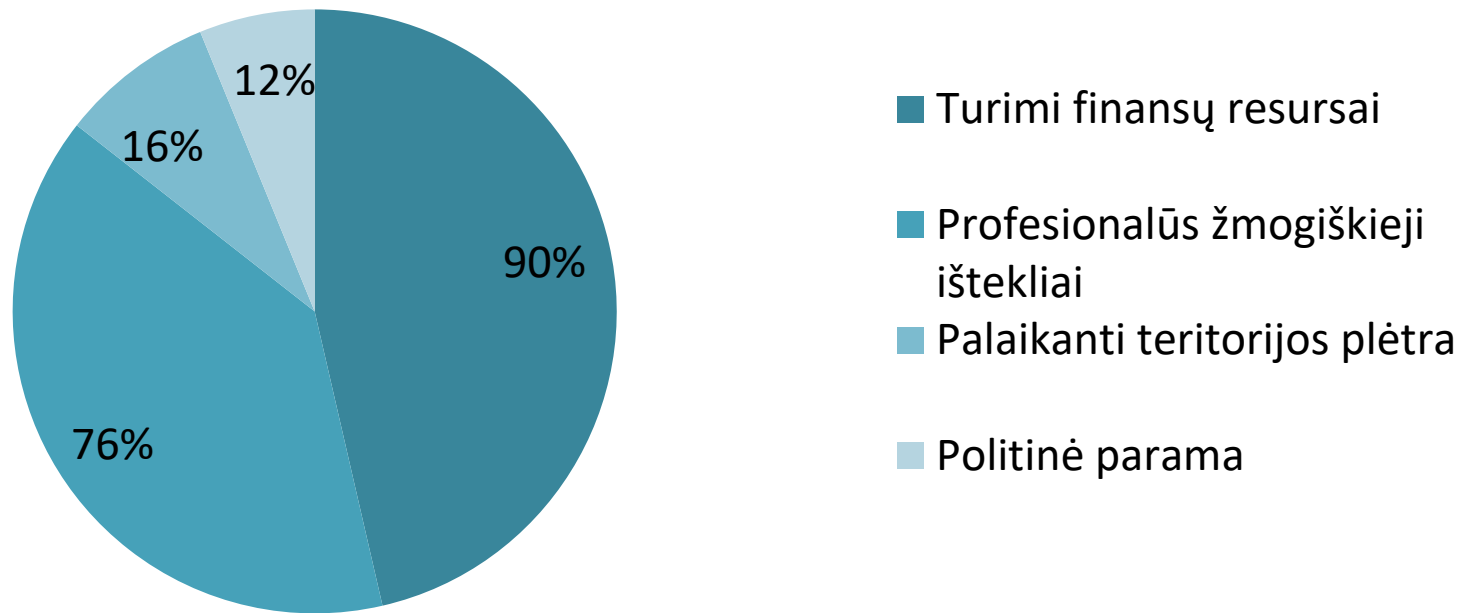
Inovacijų skatinimo atsakomybė

- Sektorių ministerijos
- Latvijos investicijų ir plėtros agentūra
- Verslininkai ir organizacijos
- Savivaldybės

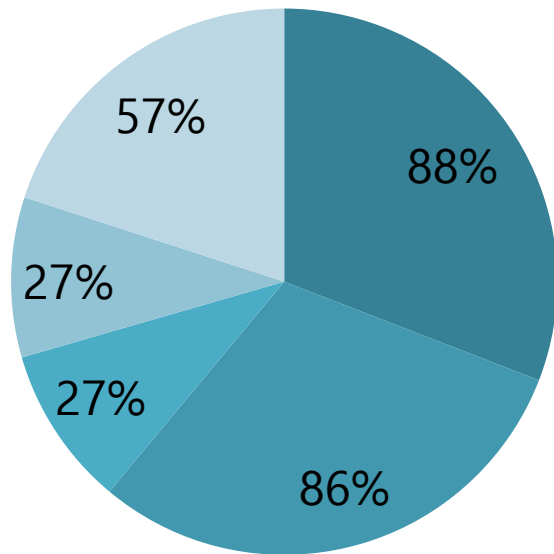
*2011. m. pavasarį Valstybinė regioninės plėtros agentūra įgyvendino tyrimą dėl inovacijų Latvijos savivaldybėse

Pagrindinės prielaidos naujoms technologijoms įdiegti įmonėse

*2011. m. pavasarį Valstybinė regioninės plėtros agentūra įgyvendino tyrimą dėl inovacijų Latvijos savivaldybėse

Pagrindiniai trukdantys faktoriai inovatyvios veiklos raidai

- Finansų resursų trūkumas
- Būtinų kvalifikacijos žmogiškųjų išteklių trūkumas
- Informacijos apie inovatyvios veiklos galimybes trūkumas
- Nepakankama produktų ir paslaugų realizacijos rinka
- Nepakankama techninė infrastruktūra

*2011. m. pavasarį Valstybinė regioninės plėtros agentūra įgyvendino tyrimą dėl inovacijų Latvijos savivaldybėse

Kas trukdo amatininkų inovacijų norui?

1. Informacijos apie rinkas, technologijas ir švietimo galimybes trūkumas;
2. Esamų technologijų išmanymo trūkumas;
3. Supratimo apie dizaino meistriškumą trūkumas;
4. Kainų formavimo ir finansavimo strategijos ilgalaikiškumo nebuvimas

Inovacijos apibrėžimas

Inovacija – procesas, kurio metu naujos mokslinės, techninės, socialinės, kultūrinės ar kitos srities idėjos, ruošiniai ir technologijos įgyvendinamos teikiant rinkoje turintį paklausą konkurencingą produktą ar paslaugą.

Inovacija yra procesas!

Sąvoka asocijuojasi su mokslo laboratorijomis, tyrimais, ateities technologijų raida. Tačiau inovacija kuriama ir įdiegiama taip pat kasdieniškoje aplinkoje – šalia mūsų veikiančiose privačiose įmonėse, valstybinėse ir savivaldybių įstaigose, nevyriausybinėse organizacijose.

Tai vyksta:

- Tobulinant arba pertvarkant žinomus produktus ir paslaugas, tokiu būdu suteikiant jiems naują vertę,
- kuriant naujus produktus iš tradicinių, žinomų, esamų prekių,
- Keičiant arba tobulinant produktų gamybos ir paslaugų teikimo procesus.

Įvairiapusės inovacijos išraiškos!

- Inovacija kaip pagrindinė ekonomikos varomoji jėga
- Naujų produktų ir technologijų raida
- Žinomų produktų arba technologijų pritaikymas nauja reikšme, rinkoje, aplinkoje
- Naujas žinomų produktų, metodų arba technologijų derinys
- Gamyba iš naujų žaliavų
- Produkto dizaino paruošimas
- Išradimo komercializavimas
- Metodas, būdas, strategija siekiant geresnio rezultato

„Inovatyvus verslas – tai verslas, kur inovaciniai gebėjimai ir žinios būtinos, siekiant įgyti komercinių pranašumų“

Inovatyvios įmonės komponentai – 1

- **Bendra vizija, valdymas ir noras inovuoti**
 - Visiems žinomas ir suprantamas, aiškiai suformuluotas tikslas
 - Strateginis planas
 - Aukštesnės vadovybės įsitraukimas
- **Atitinkama struktūra**
 - Organizacinė struktūra, kuri skatina kūrybiškumą, mokymąsi ir bendradarbiavimą
- **Individai, kurie skatina inovaciją**
 - Idėjų generatoriai, plėtotojai, visi darbuotojai, kurie skatina inovaciją

*Managing Innovation, 2nd Edition, Joe Tidd, John Bessant, Keith Pavitt, John Wiley & Sons Ltd, 2001, p.314-315

Inovatyvios įmonės komponentai – 2

- **Efektyvus darbas komandoje**
 - Komandos konkrečioms problemoms spręsti
 - Reikiamos investicijos atrenkant ir formuojant komandas
- **Individualaus tobulėjimo tęsinys**
 - Ilgalaikės investicijos į išsilavinimą ir mokymus, siekiant užtikrinti aukštą kompetenciją ir gebėjimą efektyviai mokytis
- **Plati komunikacija**
 - Viduje – pačioje organizacijoje – trimis dimensijomis: aukštyn, žemyn ir paraleliai
 - Už organizacijos ribų
- **Aukšto bendrininkavimo inovacija**
 - Visų darbuotojų įsitraukimas į nuolatinius tobulinimus

*Managing Innovation, 2nd Edition, Joe Tidd, John Bessant, Keith Pavitt, John Wiley & Sons Ltd, 2001, p.314-315

Inovatyvios įmonės komponentai – 3

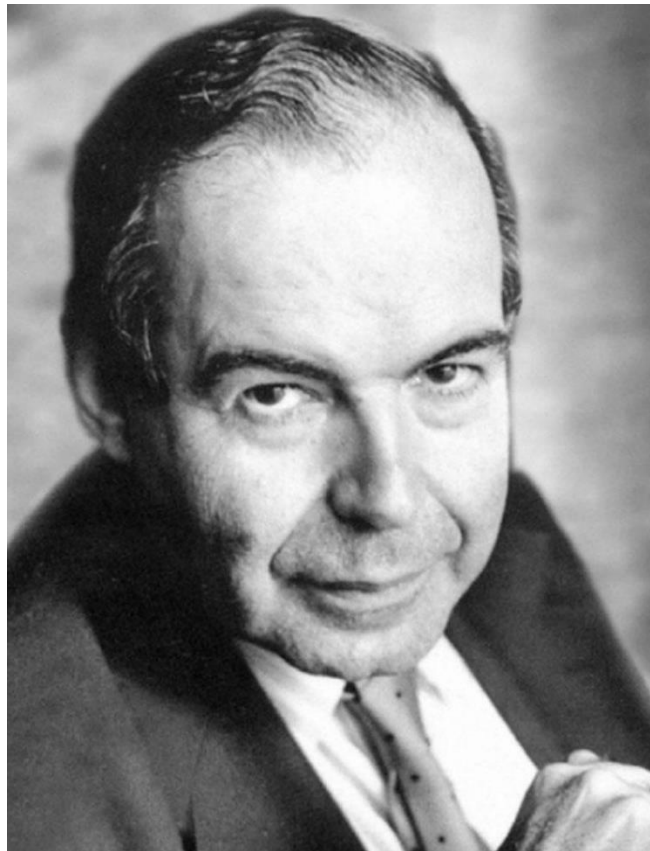
- **Išorinis fokusas – klientas**
 - Vidinė ir išorinė orientacija į klientą,
 - Aukšta kokybės kultūra
- **Kūrybinis klimatas**
 - Pozityvus požiūris į kūrybines idėjas, motyvacijos ir atlyginimo sistemos palaikymas
- **Organizacija, kuri mokosi**
 - Aktyvus darbuotojų įsitraukimas į problemų ieškojimą ir sprendimą, komunikavimą ir patirties keitimąsi, žinių įgijimą ir platinimą.

*Managing Innovation, 2nd Edition, Joe Tidd, John Bessant, Keith Pavitt, John Wiley & Sons Ltd, 2001, p.314-315

Būtinieji įgūdžiai

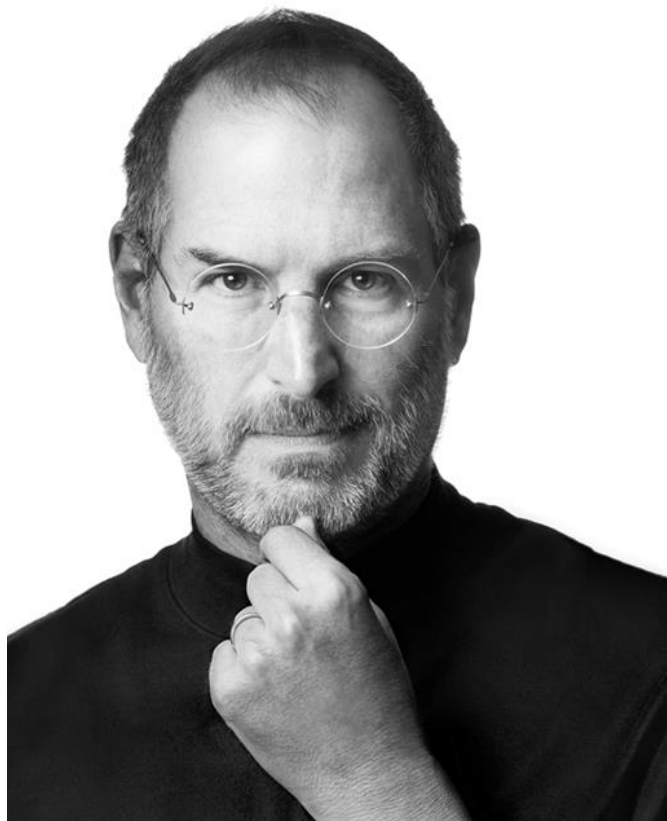
- **Pagrindiniai įgūdžiai ir „elektronikos amžiaus“ įgūdžiai:** skaitymas, rašymas, aritmetika; „elektronikos amžiaus“ įgūdžiai – įgūdžiai, leidžiantys žmonėms prieiti prie informacijos ir interpretuoti ją remiantis žiniomis; įgūdis vikriai naudotis technologijomis, naudojant elektroninius įrenginius, komunikacijos priemonės ir tinklus.
- **Akademiniai įgūdžiai:** žinios ir įgūdžiai tam tikroje akademinėje srityje, įgyti siekiant išsilavinimo – kalbos, matematika, fizika, jurisprudencija ir t.t.
- **Techniniai įgūdžiai:** specifiniai įgūdžiai, kurių reikia darbovietėje; jie gali apimti ir akademinius įgūdžius ir specifines, tam tikruose procesuose ir vietose reikiamas žinias ir įgūdžius.
- **Bendrieji įgūdžiai:** problemų sprendimas, kūrybinis mąstymas, gebėjimas mokytis, sugebėjimas susitvarkyti su sudėtingais dalykais;
- **„Minkšti įgūdžiai“** – darbas komandoje, motyvacija, komunikacija, iniciatyva, gebėjimas kontroliuoti ir valdyti emocijas bei elgesį bendradarbiavimo metu, tarpkultūriniai įgūdžiai, atvirumas naujovėms;
- **Lyderiavimo įgūdžiai:** komandos kūrimas ir vadovavimas, valdymas ir mentoringas, lobizmas, derybų vedimas, koordinavimas, etika ir charizma.

**Europos ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (OECD) tyrimas*

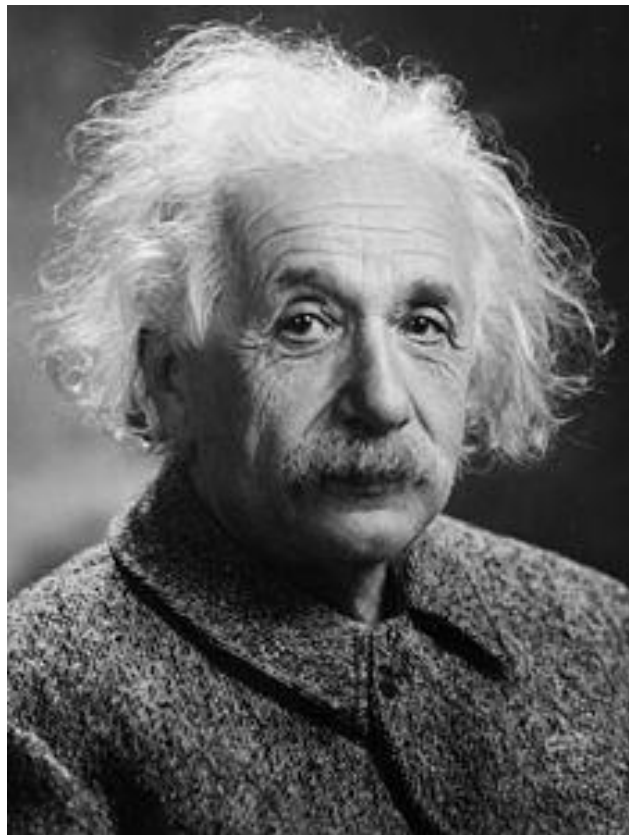

„Laisvoje rinkos situacijoje vienintelis skirtumas bus kūrybiškumas. Kūrybiškumas leidžia naudoti plataus vartojimo prekes, norint sukurti naujus produktus, paslaugas ir naują vertę. Pasitelkus kūrybiškumą taip pat gali kurti naujus ir geresnius būdus, kaip pasiūlyti jau įprastas, tradicines vertybes. Pasitelkus kūrybiškumą taip pat galima kurti naują vertę tiesiogiai – kuriant naują būdą, kaip pristatyti šias vertybes vartotojui”

**Think! Before It's too Late, Edward De Bono, Vermilion, London, 2009, p.23*

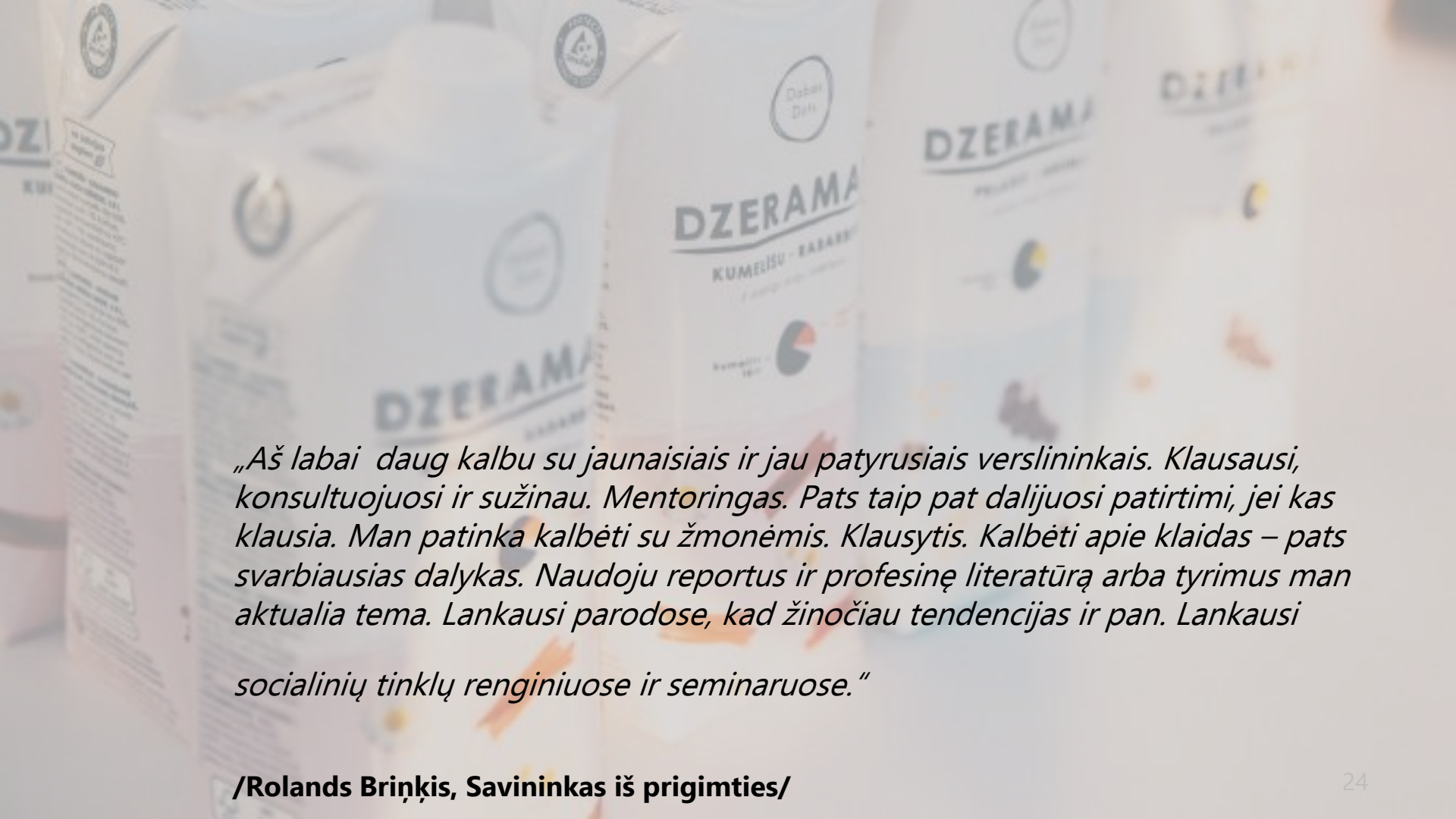
„Kartais, kurdamas inovacijas, tu padarai klaidų. Geriausia jas pripažinti greitai, kad su įgyta patirtimi būtų galima imtis kitų inovacijų tobulinimo“

„Jei tu to negali išaiškinti
šešiamėčiui, tu pats to
nesupranti!“

Kuriančiojo kompetencijos

- **Sužinoti** – įžvelgti problemą, klausti, abejoti
- **Stebėti** – pastebėti, palyginti, vertinti
- **Dalytis tinkluose** – įvairių lygių bendradarbiavimas
- **Eksperimentuoti** – išbandyti praktikoje, įgyti patirties
- **Susieti** – asocijuoti, sujungti, pritaikyti, sukurti logišką priežastinį ryšį ir keisti veiklą

„Aš labai daug kalbu su jaunaisiais ir jau patyrusiais verslininkais. Klausausi, konsultuojuosi ir sužinau. Mentoringas. Pats taip pat dalijuosi patirtimi, jei kas klausia. Man patinka kalbėti su žmonėmis. Klausytis. Kalbėti apie klaidas – pats svarbiausias dalykas. Naudoju reportus ir profesinę literatūrą arba tyrimus man aktualia tema. Lankausi parodose, kad žinočiau tendencijas ir pan. Lankausi socialinių tinklų renginiuose ir seminaruose.“

/Rolands Briņķis, Savininkas iš prigimties/

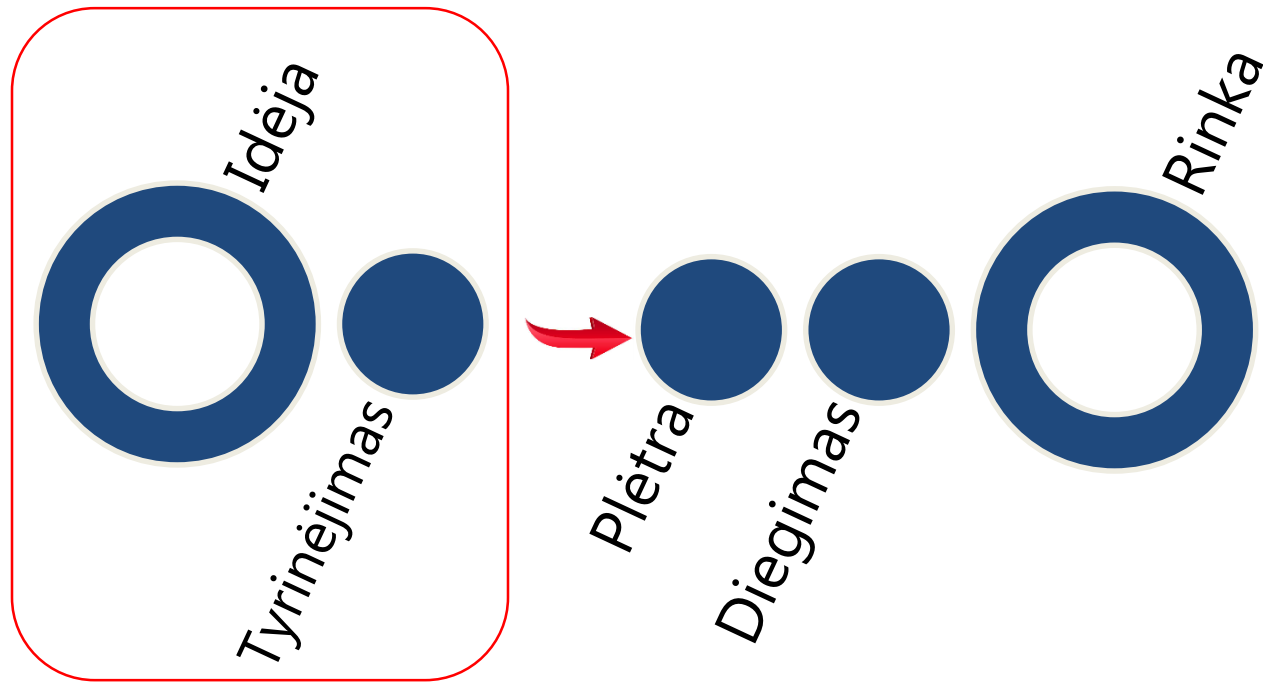
Inovacija & kūrybiškumas

- Kūrybiškumas yra mąstymas apie naujas ir pritaikytas idėjas.

- Inovacija yra šių idėjų sėkmingas diegimas įmonėje ir komercializavimas rinkoje.

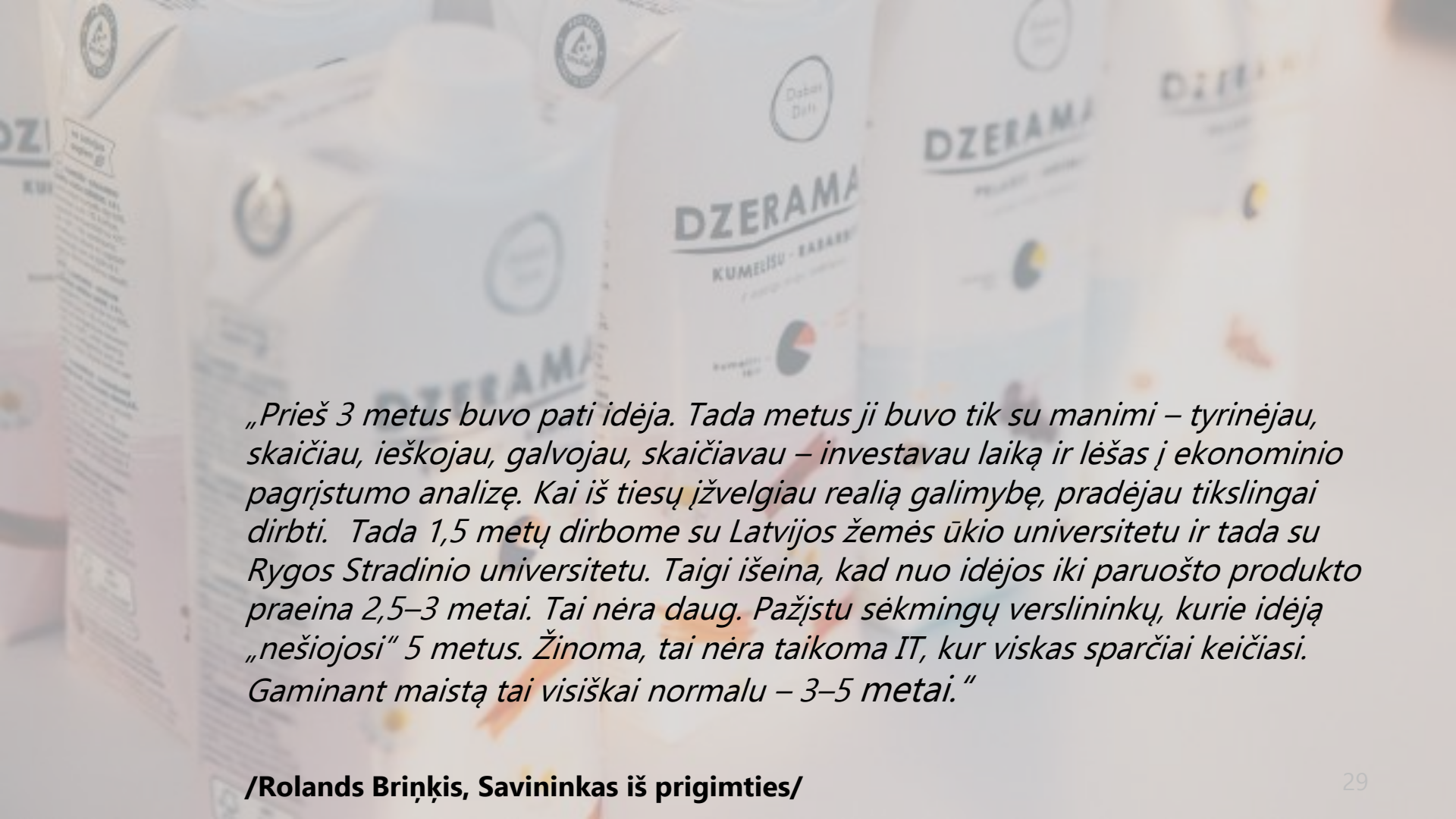
Nuo idėjos iki produkto

Inovacija yra procesas!

- Problema
- Idėja
- Idėjos plėtra, tyrimas
- Parengimas
- Įdiegimas, gamyba
- Rinka
- Pelnas

„Prieš 3 metus buvo pati idėja. Tada metus ji buvo tik su manimi – tyrinėėjau, skaičiau, ieškojau, galvojau, skaičiavau – investavau laiką ir lėšas į ekonominio pagrįstumo analizę. Kai iš tiesų įžvelgiau realią galimybę, pradėjau tikslingai dirbti. Tada 1,5 metų dirbome su Latvijos žemės ūkio universitetu ir tada su Rygos Stradinio universitetu. Taigi išeina, kad nuo idėjos iki paruošto produkto praeina 2,5–3 metai. Tai nėra daug. Pažįstu sėkmingų verslininkų, kurie idėją „nešiojosi“ 5 metus. Žinoma, tai nėra taikoma IT, kur viskas sparčiai keičiasi. Gaminant maistą tai visiškai normalu – 3–5 metai.“

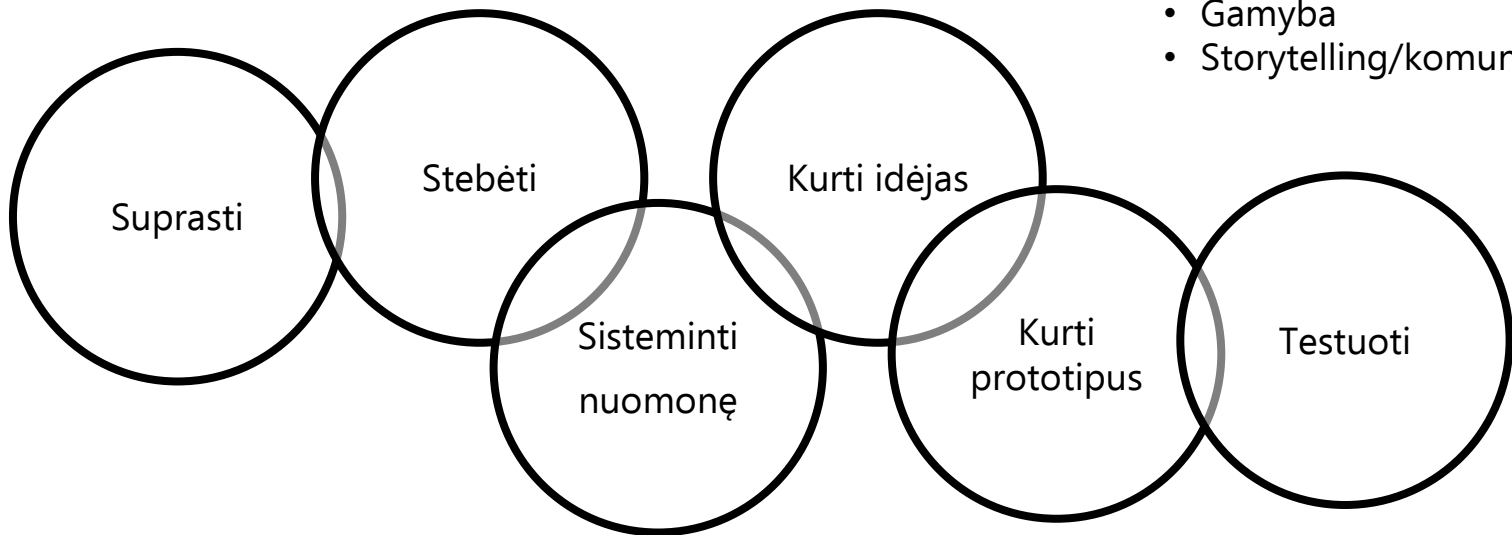
Dizaino mąstymo modelis

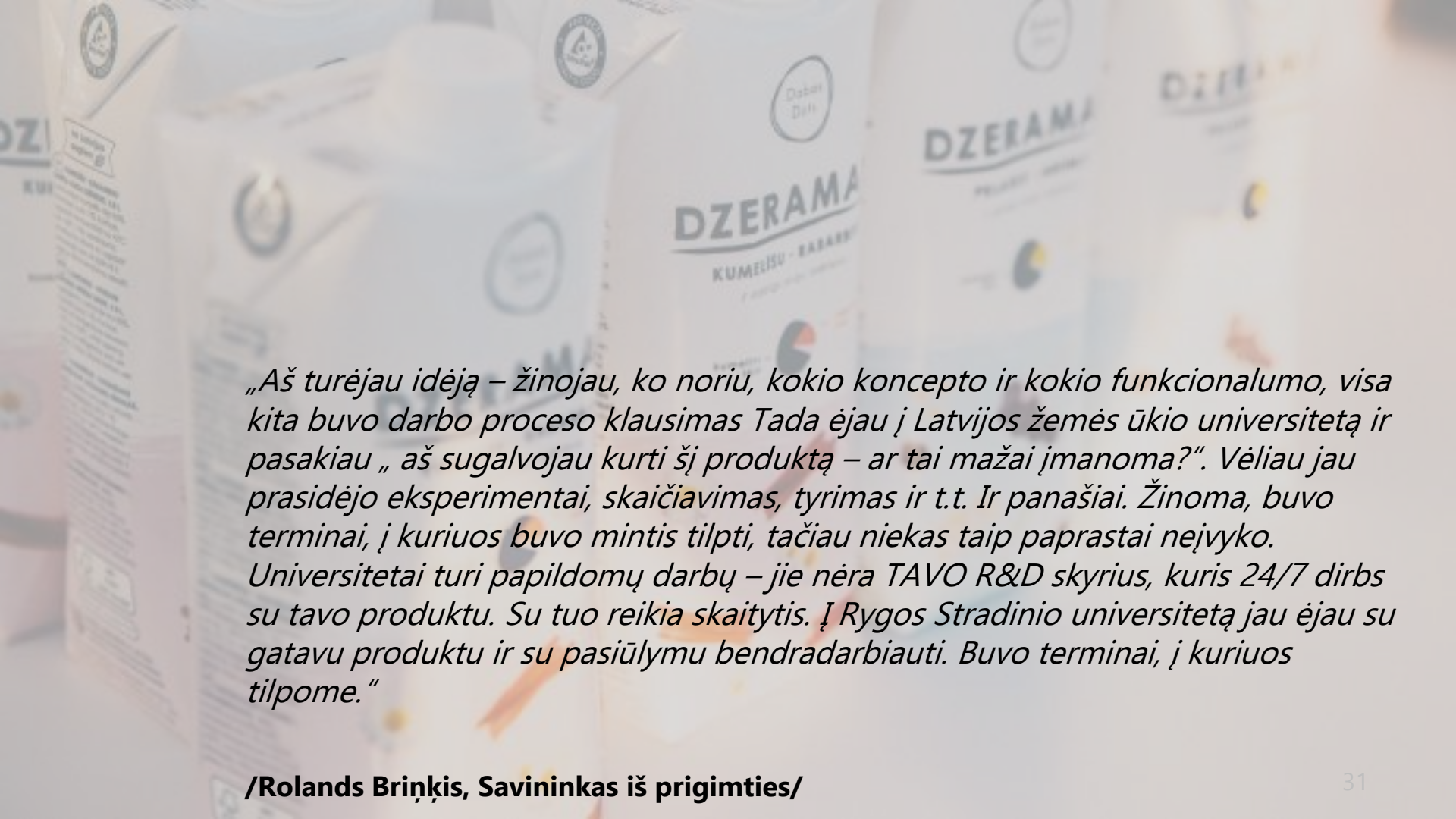
- Ekspertizė
- Tyrimas
- Ekspertų pokalbiai
- Patirties analizė

- Empatija
- Stebėjimas
- Interviu
- „Panirimas“(immersion“)

- Tyrimas
- Istorijos
- Vizualizacijos
- Prototipai

- Diegimas
- Verslo modelis
- Gamyba
- Storytelling/komunikacija

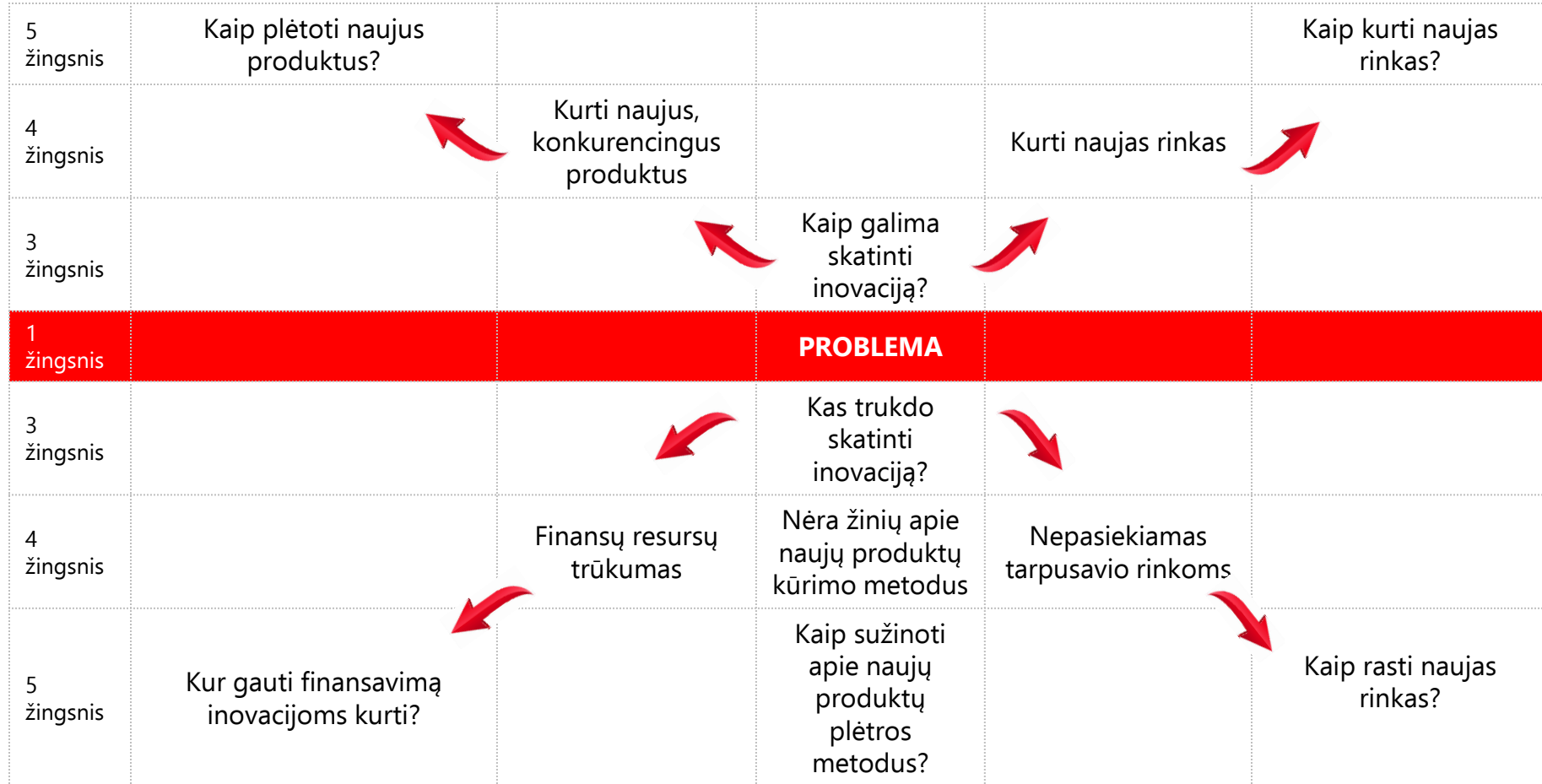

„Aš turėjau idėją – žinojau, ko noriu, kokio koncepto ir kokio funkcionalumo, visa kita buvo darbo proceso klausimas Tada ėjau į Latvijos žemės ūkio universitetą ir pasakiau „ aš sugalvojau kurti šį produktą – ar tai mažai įmanoma?“. Vėliau jau prasidėjo eksperimentai, skaičiavimas, tyrimas ir t.t. Ir panašiai. Žinoma, buvo terminai, į kuriuos buvo mintis tilpti, tačiau niekas taip paprastai neįvyko. Universitetai turi papildomų darbų – jie nėra TAVO R&D skyrius, kuris 24/7 dirbs su tavo produktu. Su tuo reikia skaitytis. Į Rygos Stradinio universitetą jau ėjau su gatavu produktu ir su pasiūlymu bendradarbiauti. Buvo terminai, į kuriuos tilpome.“

5 žingsnių schema: fokuso apibrėžimas

Nuo „A“ iki „Z“

- Nuo idėjų inkubacijos iki inovacijos
- Ryšių tarp amatininkystės ir dizaino valdymas
- Verslo planas
- Finansavimo planavimas
- Bendradarbiavimo partnerių tinklo formavimas
- Naujos, inovatyvios rinkodaros organizavimas
- Juridinių aspektų vertinimas

„Pirma, ką dariau, kai sugalvojau įmonės pavadinimą ir produkcijos TM – patikrinau domenų pasiekiamumą, nes šiais laikais tai labai svarbu, ne tik kad gražiai skambėtų, svarbu. Svarbu, kad Tave būtų galima rasti socialinėje aplinkoje. Kai padariau išvadą, kad domenai laisvi – iš karto užregistravau savo vardą. Logotipą ir grafinį dizainą iškart užregistravau patentų valdyboje, kad būtų saugus, kad jis bus mano ir jis bus apsaugotas. Bendradarbiavimo sutartis (mano atveju jos buvo vokiečių kalba) labai kruopščiai patikrinau. Verčiau, nešiau teisininkams. Kainavo gerus pinigus, tačiau tai klausimas, kuriam taupyti negalima. Pasirašyti sutartį, kurios iki galo nesupranti, yra labai rizikinga. Bendradarbiavimą reikia suvokti ir viskas turi būti aiškiai apibrėžta:

terminai, pinigai, atsakomybė, force majeure ir t.t. Pavyzdžiui, patalpų nuomos sutartis, kurią sudarė 18 psl., į tai patalpų savininkas iš pradžių žiūrėjo nepatikliai, tačiau būtent šis investuotas darbas ir lėšos mane apsaugojo tada, kai iš tiesų pirmą kartą gyvenime man prasidėjo force majeure aplinkybės.“

Bendradarbiavimas su
tyrimų įstaigomis

Bendradarbiavimo apibrėžimas

- Bendra veikla ir tarpusavio palaikymas bendriems tikslams pasiekti; darbas kartu*
- Keleto asmenų ir (arba) įmonių bendra veikla, norint pasiekti tarpusavyje susijusių tikslų, remiantis informacijos pasikeitimu, sutartimis, partneryste, bendrų įmonių steigimu, įsitraukimu į asociacijas ir kitas asmenų ir įmonių grupes. Bendradarbiavimas apima sąsają, kuri jungia asmenis ir (arba) organizacijas, tokiu būdu pagerinant jų konkurencingumą rinkoje**

*<https://lv.oxforddictionaries.com/skaidrojums/sadarbiba>

**<http://termini.lza.lv/term.php?term=sadarb%C4%ABba&list=sadarb%C4%ABba>

Išankstinės sąlygos inovatyviems produktams kurti

- Kvalifikuotas mokslinis personalas
- Infrastruktūra – laboratorijos, bandomieji cechai, įrenginiai ir įranga
- Nauji gaminiai
- Ekspertų konsultacijos
- Bendradarbiaujant mokslininkams ir verslininkams pagaminti produktai
- Apginti skatinimo darbai
- Tarptautinio ir nacionalinio lygio projektų rengimas
- Mokslinės publikacijos tarptautiniu mastu cituojamose duomenų bazėse (SCOPUS, WoS, ir kt.)

Paslaugu teikējai Latvijojē

- Valstybinis mokslo institutas
- AS „Transporta un sakaru institūts”
- Liepojos universitetas
- Vidžemēs aukštoji mokykla
- APP „Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts”
- Rygos Stradinio universitetas
- Latvijos Universitetas
- APP „Elektronikas un datorzinātņu institūts”
- APP „Agroresursu un ekonomikas institūts”
- APP „Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts”
- APP „Latvija Organiskās sintēzes institūts”
- Rygos Techninis universitetas
- Ventspilio aukštoji mokykla
- APP „Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūts”
- APP „Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs”
- Latvijos meno akademijos Meno istorijos institutas

Daugiau informacijos: <http://www.liaa.gov.lv/lv/tehnologiju-skauti>

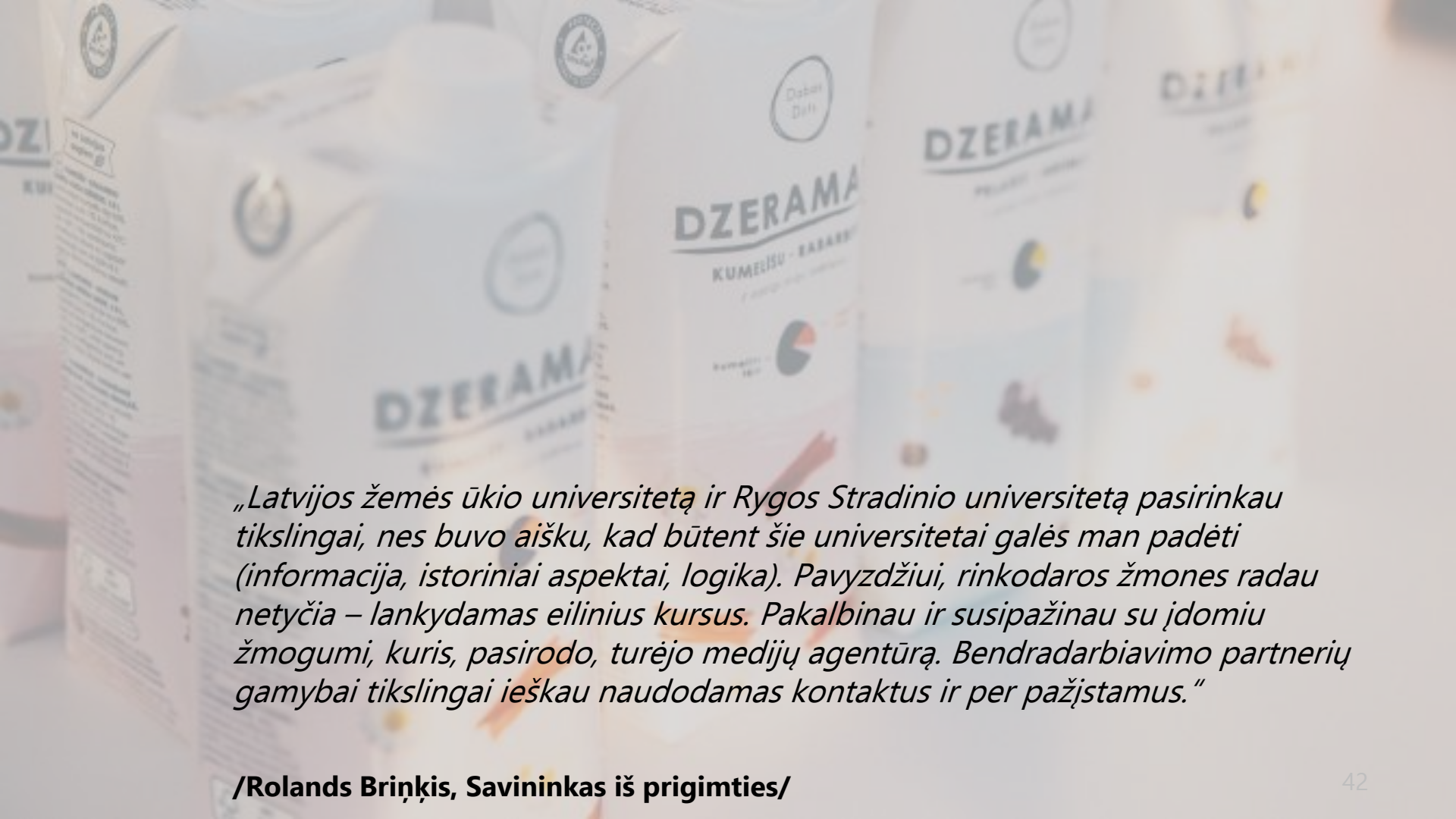
Paslaugų teikėjai Lietuvoje

- **Agency for Science, Innovation and Technology (MITA)** is the main governmental institution, responsible for implementation of innovation policy in Lithuania.
- www.mita.lt/en/news/213-mita-is-looking-for-the-first-technology-scouts-in-lithuania

Bendradarbiavimo formos ir galimybės

- Techniška ekonominio pagrįstumo analizė
- Pramoniniai tyrimai
- Eksperimentinis išdirbis, įskaitant prototipų ruošimą
- Produkto pramoninio dizaino paruošimas
- Teikiamos testavimo ir sertifikavimo paslaugos
- Teikiamas nuosavybės teisių įtvirtinimas

*Latvijos investicijų ir plėtros agentūros pasiūlymas

„Latvijas žemės ūkio universitētā ir Rygos Stradinio universitētā pasirinkau tikslingai, nes buvo aišku, kad būtent šie universitetai galės man padėti (informacija, istoriniai aspektai, logika). Pavyzdžiui, rinkodaros žmones radau netyčia – lankydamas eilinius kursus. Pakalbinau ir susipažinau su įdomiu žmogumi, kuris, pasirodo, turėjo medijų agentūrą. Bendradarbiavimo partnerių gamybai tikslingai ieškau naudodamas kontaktus ir per pažįstamus.“

/Rolands Briņķis, Savininkas iš prigimties/

Sertifikavimo paslaugų teikėjai Latvijoje

- SIA „Bureau Veritas Latvia”
- SIA „Latvijas sertifikācijas centrs”
- SIA „RTS Group”
- SIA „SGS Latvija LTD”
- Valstybinė ribotos atsakomybės bendrovė „Sertifikācijas un testēšanas centrs”
- Techninių ekspertų SIA „TUV Nord Baltik”

Projekto įgyvendinimo žingsniai

- Projekto paraiška LIAA
- Vertinimas – per 30 dienų nuo pateikimo
- Sutartis su LIAA
- Pirkimo / kainų apklausos vykdymas (vykdo LIAA)
- Sutartis su LIAA ir paslaugos teikėju
- Paslaugos gavimas

*Latvijos investicijų ir plėtros agentūros pasiūlymas

Prekių ženklas, patentas ir
dizaino pavyzdys

Kas yra dizaino pavyzdys?

- **Dizaino pavyzdys** yra gaminio arba jo dalies išorinis pavidalas, kurį sudaro gaminio arba jo puošybos (ornamento) savybės, ypač linijų, kontūrų, spalvų, formos, paviršiaus struktūros arba panaudotų medžiagų savybės.
- Dizaino pavyzdžiai gali būti erdviniai (modeliai), plokšti (piešiniai) arba jų deriniai.

Iveta Semjonova

Kaip galima apsaugoti dizaino pavyzdį?

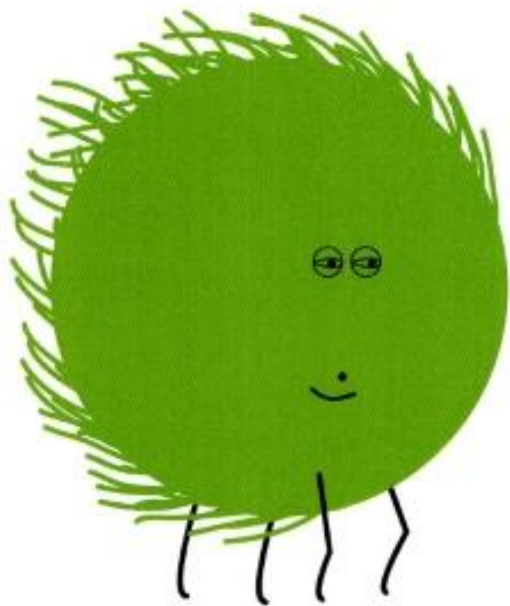
- Dizaino pavyzdžiu galima apsaugoti bet kurį pramoniniu būdu ar amatininko gaminio formą, taip pat gaminio spalvų rinkinį ir piešinį ant gaminio paviršiaus, pakuotę, grafinius simbolius, piešinius ir raidžių formas.

Kalvis Kārklīņš

Dizaino pavyzdys turi būti:

- **Naujas** – tai reiškia, kad identiškas dizaino pavyzdys nebuvo atskleistas visuomenei, tai yra, nepublikuotas, neeksponuotas arba neišleistas į rinką prieš dizaino pavyzdžio registracijos paraišką arba prioriteto datą.
- **Individualaus pobūdžio** – tai reiškia, kad bendras įspūdis, kurį dizaino pavyzdys sukelia informuotam vartotojui, turi skirtis nuo bendro įspūdžio, kurį tokiame vartotojui sukelia bet kuris kitas dizaino pavyzdys.

Baltic Business network, SIA

Mairis Gailums

Eva Freidenfelde

Andris Vītiņš

Kas yra patentas?

- **Išradimas** – techninės problemos naujas techninis sprendimas.
- **Patentas** – dokumentas, kuris patvirtina, kad jame išdėstytas išradimas yra apsaugotas. Tik patento savininkas turi teisę šį išradimą naudoti, gaminti, platinti, parduoti arba duoti naudojimo leidimą (licencijuoti) kam nors kitam.
- Patentas veikia tik toje šalyje, kurioje jis išduotas, ir jo galiojimo terminas yra 20 metų nuo paraiškos datos.
- Už patento galiojimą kiekvienais metais reikia mokėti palaikymo mokesť.

Siekiant išradimui suteikti patentą...

- **Turi būti naujas (novatoriškumas)** – prieš patento paraiškos datą išradimas negali būti pavišintas, naudotas;
- **Turi būti „išradimo lygis“** – išradimas negali būti specialistui akivaizdžiai išvedamas iš jau žinomų techninių sprendimų;
- **Turi būti pramoniniu būdu naudojamas** – išradimo objektą galima pramoniniu būdu gaminti arba naudoti.

Ko negalima patentuoti?

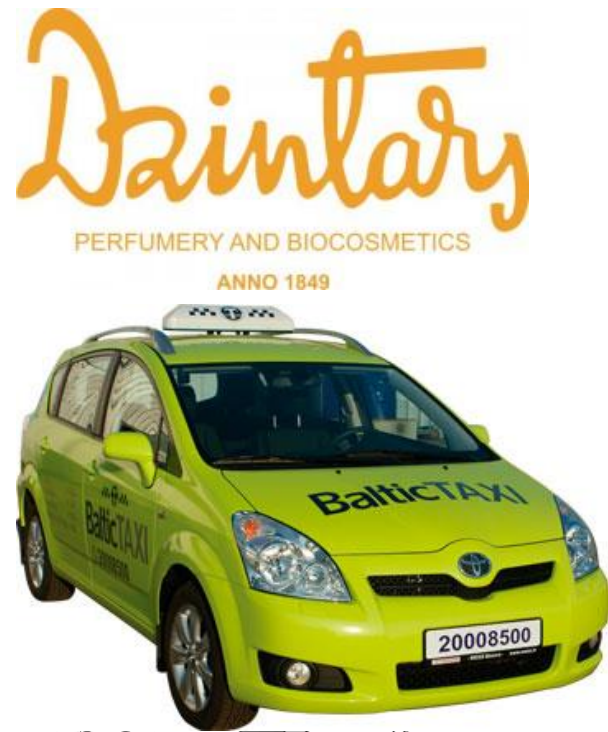
- Atradimų ir mokslinių teorijų;
- Estetinių sprendimų;
- Planų, taisyklių ir informacijos teikimo būdų;
- Gamtoje esamų medžiagų paprasto atskleidimo jų natūraliu būdu;
- Išradimų, kurie gali prieštarauti visuomeninei tvarkai, morališkai ir visuomenės sveikatai;
- Žmonių ir gyvūnų gydymo ir diagnozavimo metodų;
- Augalų ir gyvūnų, kurie nėra mikroorganizmai;
- Kompiuterinių programų (kaip tokių);
- **Idėjų patentuoti negalima. Patentuoti galima techninius idėjų sprendimus!**

Kas yra prekės ženklas?

- **Ženklinimas**, kuris naudojamas, kad kokios nors įmonės prekes ir paslaugas būtų galima atskirti nuo kitų įmonių prekių ir paslaugų;
- **Pagrindinė funkcija** – garantuoti prekių arba paslaugų komercinės kilmės identitetą vartotojų sąmonėje;
- **Prekės ženklą** gali sudaryti bet kuris ženklinimas, kurį galima grafiškai pavaizduoti.

Prekės ženklas gali būti:

- **Žodinis** – ženklinimas (raidės, skaičiai, žodžiai ir žodžių junginiai) be nustatytos grafinės formos;
- **Figūrinis** – žodinis ženklinimas specialia rašyba arba specialia spalva, logotipas, piešinys, etiketė ir t.t.;
- **Erdvinis** – trijų dimensijų apimtis, prekės arba jos įpakavimo forma;
- **Spalvinis ženklas** – spalvos atspalvis arba atspalvių rinkinys be žodinių arba figūrinių elementų;
- **Garsinis ženklas** – garsai, melodija;
- **Judesių ženklas** – animacija, judantys elementai;
- **Holografinis** – holograma.

Informacijos šaltiniai

- Latvijos Respublikos patentų valdyba: <https://www.lrpv.gov.lv/>
- Lietuvos Respublikos Valstybinis patentų biuras:
<http://www.vpb.lt/index.php?n=599&l=en>

„Ta akimirka, kai Tau atrodo, kad viskas yra blogai! Tėra tik pradžia, svarbiausia yra tai išverti, nes po to prasidės tikros problemos. Jei yra jėgų (tikslingumas, atkaklumas, užsispyrimas) tai išverti, tai viskas bus ok. Daug dirbti reiškia daug

dirbti. Tik dirbdamas gali pasiekti to, ko nori! Nėra konkretaus recepto, kaip pasiekti, kad sektųsi. Kiekvienas turi savo ciklą, problemas, sprendimus ir įvykius. O taip... turbūt jau ant to SAVO grėblio reikia užlipti (keletą kartų), kad ko nors išmoktume. Iš pradžių tai, ką gali padaryti pats, daryk pats. Aš, pavyzdžiui, esu vairuotojas, įmonės vadovas, supirkėjas, sodininkas ir t.t. Tada, kai iš tiesų daugiau nebegali visko padaryti, tada galima galvoti apie darbuotoją. Dar labai gerai pasinaudoti išorine paslauga (maksimaliai), visur, kur tai įmanoma (rinkodara, logistika, prekybos skatinimo veiksniai ir pan.).“

Verslo strateginės nuostatos

Strateginės nuostatos

- **Misija** – kodėl įmonė sukurta ir egzistuoja?
- **Vizija** – įmonės „vaizdas“ tolesnėje ateityje, kur mes einame?
- **Vertybės** – įmonei svarbūs ir nekintantys veiklos principai;
- **Tikslai** – konkrečios ir apčiuopiamos užduotys įmonės vadovui

Kas apibūdina puikią misiją?

- Glausta
- Aiški
- Lengva prisiminti
- Įkvepianti

Kas apibūdina puikią viziją?

- Svarbi
- Žinoma
- Skatinanti
- Patikima
- Vaizdinga

Tikslų iškėlimo priežastys

- Paversti misiją konkrečiais įvykdomais veiksmais
- Sukurti atskaitos sistemą vertinant organizaciją
- Užtikrinti griežtą ir nuoseklią veiklą

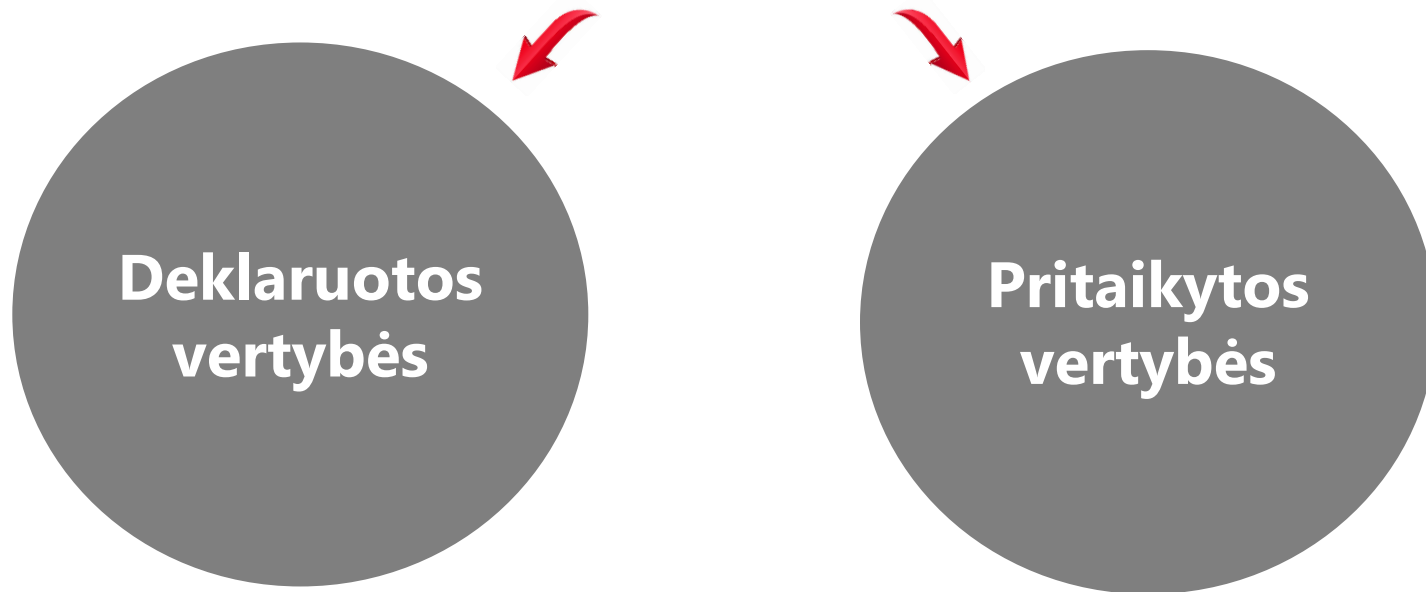
Strateginiai tikslai turi būti:

1. Konkretūs ir apčiuopiami
2. Pasiekiami laiku
3. Pasiekiami ir realūs
4. Juos turi žinoti visi dirbantieji
5. Lankstūs

Sritys, kuriose reikia iškelti strateginius tikslus

- Rinkos situacija: vieta ir konkurencija
- Naujovės: kiekvienas pakeitimas gali tobulinti įmonės verslą
- Našumas: efektyvumas
- Resursai
- Rentabilumas: gebėjimas dirbti pelningai
- Vadovo ir darbuotojų karjera
- Socialinė atsakomybė

Vertybės

Ačiū!

SĖKMĖS IR KŪRYBINIO ĮKVĖPIMO!